

LIMBA ȘI LITERATURA ROMÂNĂ

APLICAȚII, RECAPITULĂRI ȘI TESTE DE EVALUARE

Caiet de lucru
Clasa a VI-a

(Auxiliarul se poate utiliza ca suport de lucru împreună cu toate manualele școlare aprobate de Ministerul Educației.)

Editura Ars Libri
Costești-2024

• Recapitulare inițială	5
• Evaluare inițială	9

Unitatea 1 - Universul copilăriei

• Comunicare orală	13
• Lectură: textul narativ literar	14
• Redactare: Tipare textuale. Textul narativ	19
• Elemente de construcție a comunicării	19
a) Silaba • Despărțirea în silabe	19
b) Grupuri vocalice: diftong, triftong, hiat	22
• Lectură: Text alternativ	24
• Elemente de interculturalitate: Valori ale culturii populare în spațiul românesc. Obiceiuri și tradiții în cultura românească	28
• Recapitulare	29
• Evaluare	33

Unitatea 2 - Universul lecturii

• Comunicare orală	36
• Lectură: Text literar	38
• Lectură: Text nonliterar	41
• Elemente de construcție a comunicării: Variație stilistică. Limba vorbită/Limba scrisă	45
• Redactare: Adecvarea la temă. Proprietatea termenilor. Puritate și adecvare situațională. Originalitate	46
• Elemente de construcție a comunicării: Vocabular. Cuvântul. Sensul propriu (sensul de bază, sensul secundar) și sensul figurat. Rolul contextului în realizarea sensului	48
• Recapitulare	55
• Evaluare	57

Unitatea 3 - Universul meu de modele

• Comunicare orală	59
• Lectură: Textul narativ. Momentele subiectului	61
• Redactare: Etapele scrierii. Planul textului	68
• Elemente de construcție a comunicării: Verbul. Modul conjunctiv. Modul condițional-optativ. Predicatul nominal	70
• Lectură: Textul narativ literar în versuri	79
• Elemente de interculturalitate: Valori etice în legendele popoarelor	82
• Recapitulare	87
• Evaluare	89

Unitatea 4 - Preocupări și interese

• Comunicare orală	92
• Lectură: Dialogul în textul literar	94
• Redactare: Transformarea vorbirii directe în vorbire indirectă	99
• Elemente de construcție a comunicării: Substantivul: substantive colective, defective. Cazul substantivelor	101
• Lectură: Interese și atitudini față de lectură	107

● Elemente de construcție a comunicării: Pronumele personal. Flexiunea cazuală. Pronumele reflexiv. Subiectul. Subiectul neexprimat	110
● Recapitulare	114
● Evaluare	118

Unitatea 5 - Natura, o altă casă

● Comunicare orală	120
● Lectură: Textul descriptiv literar - textul descriptiv literar în versuri și textul descriptiv literar în proză	121
● Redactare: Tipare textuale - textul descriptiv, textul narativ-descriptiv și textul explicativ	125
● Elemente de construcție a comunicării: Adjectivul. Adverbul	128
● Recapitulare	133
● Evaluare	135

Unitatea 6 - Aventurile copilăriei

● Comunicare orală	137
● Lectură: Textul narativ. Textul argumentativ	139
● Redactare: Rezumatul	148
● Elemente de construcție a comunicării: Atributul - actualizare. Complementul. Complemente necircumstanțiale: direct, indirect, prepozițional. Circumstanțiale: de loc, de timp, de mod	151
● Elemente de interculturalitate: Limba română în Europa. Comunitatea lingvistică a vorbitorilor de limbă română de pretutindeni	156
● Recapitulare	159
● Evaluare	165

- Comunicare orală • Lectură: textul narativ literar • Redactare: textul narativ • Elemente de construcție a comunicării: a) Silaba; Despărțirea în silabe; b) Grupuri vocale: diftong, triftong, hiat; • Lectură suplimentară • Elemente de interculturalitate: Valori ale culturii populare în spațiul românesc. Obiceiuri și tradiții în cultura românească. • Recapitulare • Evaluare

Comunicare orală

1. Privește imaginile de mai jos. Răspunde la întrebările următoare:

- Ce înfățișează acestea?
- Ce fac copiii din imagini?
- Ce stare crezi că au aceștia?
- Ce stare îți provoacă ție aceste imagini?

2. Discută împreună cu ai tăi colegi în care dintre cele două modalități prezentate în imagini ți-ar plăcea să îți desfășori ora de educație fizică și sport! Motivează alegerea prin 3 argumente!

3. Imaginează-ți că un celebru jucător de handbal vine în sala de sport a școlii unde ești elev. Adresează-i câteva întrebări!

4. Dialoghează oral cu ai tăi colegi despre importanța existenței unei săli de sport în școli. Menționează ce dotări ți-ar plăcea să aibă sala de sport ideală!

5. Citește textul de mai jos și răspunde la următoarele întrebări.

„O sală de sport spațioasă și luminoasă, în care pot fi practicate cele mai diverse tipuri de sport, aceasta este mândria oricărei instituții de învățământ!”, afirmă la deschiderea anului școlar directorul școlii noastre, făcând în sfârșit anunțul mult așteptat de toți elevii! De anul acesta, vom avea mult dorita sală de sport!

Toți cei prezenți se bucură nespus la auzirea veștii și, entuziași, pun zeci de întrebări directorului. Andrei, unul dintre sportivii de elită ai școlii, viitor fotbalist de prestigiu, îndrăznește primul:

– Domnule director, vom avea într-adevăr o sală de sport performantă? Va fi spațioasă? Va avea dotările necesare pentru practicarea mai multor sporturi?

Ioana, medaliata noastră la tenis de masă, își exprimă bucuria, scandând „Uraaaa, uraaa, voi putea să fac mai multe antrenamente, deci voi fi mai pregătită și voi aduce școlii mai multe medalii! Mulțumim pentru îndeplinirea acestei mari dorințe!”

Profesorul de educație fizică și sport, vizibil emoționat, exclamă în mijlocul copiilor:

– Copii, de anul acesta în școala noastră se va vorbi de performanță, realizată în condiții de calitate!

Așadar, anunțul făcut de managerul școlii a oferit startului de an școlar bucurie, încredere și putere de muncă!

„O sală de sport modernă, care să corespundă standardelor, care să fie un spațiu plăcut pentru desfășurarea activităților sportive și care, în același timp, să asigure durabilitate și calitate de-a lungul timpului, acestea au fost principiile după care a fost construită această sală de sport! Pot spune, deci, că așteptarea a meritat!”

- a) Cine este emițătorul (vorbitorul) din prima replică a textului?
- b) Cui se adresează acesta?
- c) Cine sunt interlocutorii? Numește-i!
- d) Care este mesajul transmis de emițătorul primei și ultimei fraze a textului?
- e) Când și unde are loc desfășurarea discuției dintre director, elevi și profesorul de educație fizică?
- f) Ce fel de sport practică Ioana? Dar Andrei?

Lectură • Textul narativ literar

De azi și de demult

-fragment-

după Barbu Ștefănescu Delavrancea

În ziua de Crăciun treceam prin Grădina Icoanei.

Tăcere și cărări albe cotite pe dupe copaci fumurii, în spatele meu cineva își suflă zgomotos nasul. Un stol de vrăbii, speriat, se împrăștie în toate părțile. Era omul cu chief, ca la o zi mare. Un bătrân, cu nasul roșu adus în barba lui albă. Vorbea singur. M-am dat la o parte. S-a dus bombănind: „Ei, viață grea, ani grei”... Un glas blând. Simții că e om bun.

În fața mea, lunga fațadă, albă și pitorească, a Școlii Centrale. La fereastra din mijloc, o fetiță, în rochie fumurie, cu capul rezemat de geam, privea. În niște ziduri mari, un cap mic și frumos... Și o batistă îi trecu pe la ochi. Încă o ființă fără copilărie. Cine știe de unde-a fi! În orașelul ei, veselie... copiii, fericiți... ea, închisă, singură și tristă.

Plecai, cu ochii în jos, mânănd înainte acel tablou simplu și simpatic. E de mirare câtă energie se perde în căutarea subiectelor. Mai ales cu pictorii nu mă împac. Frumosul, naivul și simpaticul, pretutindeni. Oriunde îți întorci ochii, umbră, lumină, formă, vibrând de farmec și de simpatie. Pe Grigorescu toate l-au emoționat. Iacă un poet. Din pânzile lui, de o elocință uimitoare, poți să-i reconstitui întreaga viață, notând precis ce a simțit pe toate cărările și prin toate orașelile pe unde s-a oprit câteva zile, câteva ore. Între acest tablou și maestru o apropiere așa de mare, că începu să mi se pară nu cum îl văzusem, ci cum l-ar fi prins el în cadru, ușurel, poetic, într-o lumină

limpede și tremurătoare. „O fi sughițând”. Un vechi gând care tresări din impresiile și credințele copilării.

Cum ar fi mai frumos? Cu batista la ochi, sau cu privirea neclintită asupra unei lumi depărtate și fericite? Și jos cuvintele: „în ziua de Crăciun”.

Pe Strada Polonă, nimeni. Pomi încărcăți de zăpadă, în apropierea unor case mari, o țigăncușe ghemuită într-un palton vechi, cu buzunarele scoase afară. Crezui că e bolnavă. Trecui drumul. Mânca un codru de pâine albă și întindea, cu poftă, de niște costițe de porc. În fața ei un câne gras și curat. Un danez șoricu. O privea. Cu ochii dupe friptură. Frumoasa lui zgardă dovedea că e un... bogătaș... Și ce lacom!... Fulgii de zăpadă cad liniștiți. Cânele se uită, îi scânteiază ochii. Are aerul d-a zice: „Bre! ce lucruri bune mănânci tu!”

— Nu ți-e frig? o întrebai eu.

— Țu...

— Nu ți-e frică de câne?

— Țu...

— Dacă ți-o lua friptura?

— Poi, slujnica lui mi-a dat-o.

— Ce-o fi vrând el?

— Carne. Oase, nu vrea oase, că i-am dat oase.

Fetița, murdară, ghemuită, mestecând repede. Cânele, gras, mândru, stând pe picioarele de dindărăt. Un bogat care râvnea la un sărac.

— Fetițo, vrei un franc?

— Un franc?

„Ce ochi mari și frumoși!”

— Un franc.

— Hî-hî...

Nu-i veneasă crează. Și binișor, cu omișcare furișe, îl luă, îl puse în podul palmei, întorcându-l și p-o parte, și pe alta. În mâna ei neagră, moneda, ca o lumină albă.

Abia făcui câțiva pași, și auzii:

— Na, na și ție!

Îmi întorsei capul. Aruncase cânelui o bucățică de carne. Fetița deschise pumnul, privi din nou la franc, începu să râză, se sculă și o rupse la fugă, dând chiote. Cânele se uită lung dupe mine și începu să urle. Ce curios! Era așa de limpede ce spunea el: „Tu mi-ai gonit-o... de ce mi-ai gonit-o?...”.

La sărbătorile mari simțim nevoia d-a ști lumea copiilor fericită, cel puțin această lume inocentă și pură încă. Închipuiți-vă un copil înfomat și tremurând în ziua de Crăciun... E ceva mai dureros?

Nu e deloc fantezie. Mi-aduc foarte bine aminte de acum 27 de ani. Poate timpul, ca o perspectivă a impresiilor noastre, să ne poetizeze copilăria, dar nu o schimbă în adevăratul ei fond. Durerile și fericirile rămân dureri și fericiri, oricât s-ar afunda în timp ca într-o ceață din ce în ce mai deasă și mai depărtată.

Sărbătorile Crăciunului sunt cele mai mari pentru copii. Moș Ajunul, colindele, steaua,

plugușorul, vicleimul, sorcova...care din noi, cei din mulțimea de jos, nu păstrăm neșterse emoțiuni de traista Moș Ajunului și de ramura cu trandafiri de hârtie?

Cârdurile de Moș Ajun se rânduiau de mai nainte.

Cea mai bună față de pernă era a mea. O traistă cât mine de mare, în care mă împedicam o noapte întregă, tremurând, suflând neconținut în mânele înghețate. Ce fericire într-o suferință reală!

Surorile împleteau zorit la ciorapi, la târlici și mânuși. Toate trebuiau să fie gata. Ele simțeau un fel de mândrie ca fratele lor să se ducă departe, departe, cu cârdurile, și a doua zi să le spuie tocmai pe unde a colindat.

Parcă mă văz în acel an în care n-am avut noroc.

M-am culcat devreme ca să mă scol la miezul nopții. Am închis ochii, dar n-am adormit. Ce emoțiune! Aveam cizme noi. Nu le pusesem până atunci. Traista în cui, bățul dupe ușe, căciula la căpătâi. Și căciula era nouă. Îmi tâcăia inima, așteptând pe Bănică cu tovarășii. Am răbdat cât am răbdat în plapă, dar n-am mai putut. Mulți poate nu veți fi știind ce va să zică Moș Ajun la 8 ani, ba încă cu cizme noi...

— Mă îmbrac, mamă... vine Bănică!

El era șeful. Voinic, îndrăzneț și de 14 ani. Eu, cel mai mic din ceata de șapte inși.

Mama, somnoroasă, îmi răspunse necăjită:

— Dormi aci, mai e pân' la miezul nopții.

— Mamă, vine Bănică!

În sfârșit, să mă îmbrace. Aprinse lumânarea. Pe geamuri, frunze albe și groase. Afară, ger. Trăsei repede pantalonii. Intrai într-un spențer de lână albastră, apoi într-o scurteică blănită cu oaie. Mă încinse cu o basma roșie. Cizmele! Cizmele nu intrau. Cu picioarele în sus, și trage, și trage, și luptă, până când mama rămase c-o ureche în mână. Plângi eu, râzi mama. Până n-a cusut urechea cizmei, n-am încetat din urlat. Mi-am scos târlicii și abia mi-au încăput cizmele. „Nu e semn bun”. Ca acum mi-aduc aminte de acest gând.(...)

VOCABULAR

1. Citește cu atenție textul de mai sus și caută în **DEX** cuvintele al căror sens nu îl cunoști.
2. Scrie formele literare pentru următoarele cuvinte extrase din text: **dupe, chief, câne, mânele, să crează, plapă.**

3. Găsește sinonime contextuale pentru cuvintele selectate din text: **cărări, scânteiază, fantezie, ceata, am răbdat, tâcăia.**

4. Găsește antonime pentru următoarele cuvinte selectate din text: **lacom, gras, fericiri, îndrăzneț, noroc, nouă.** Introdu-le în enunțuri!

5. Precizează numărul de sunete din cuvintele: **ghemuită, picioare, chiote, Crăciun, târlicii.**

6. Găsește și transcrie vocalele din cuvintele: **simțeau, nopții, nevoia, încăput, intrau.**

ÎNȚELEGEREA ȘI INTERPRETAREA TEXTULUI

1. Transcrie, din text, cuvinte/grupuri de cuvinte care să facă referire la timpul și la spațiul în care se desfășoară acțiunea.

2. Precizează care este tema fragmentului.

3. Transcrie un fragment din care să reiasă emoția personajului-narator în legătură cu seara de Ajun.

4. Scrie un text, de 50-70 de cuvinte, în care să prezinți „ritualul” de pregătire a copilului pentru a merge la colindat.

5. Precizează, prin transcrierea unui fragment relevant din text, câți ani au trecut de la Crăciunul pe care naratorul îl rememorează cu nostalgie.

6. Imaginează-ți că cizmele pregătite pentru noaptea de Ajun s-ar fi rupt și ar fi fost imposibil pentru copil să meargă la colindat. Scrie un text, de maximum 15 rânduri, în care să prezinți reacțiile și emoțiile copilului în această situație.

7. Redactează un dialog de 5-10 replici, între **Bănică** și copilul cel mai mic **în ceata de șapte inși** pe tema organizării mersului la colindat.

8. Scrie, în 10-15 rânduri, o posibilă continuare a textului dat.

9. **Lucrează în echipă!**

Lucrați în grupe de câte 4! Realizați câte un referat/powerpoint/colaj despre obiceiurile de colindat din diverse zone ale țării noastre. Prezentați materialul în fața colegilor!

10. Creează un desen care să înfățișeze portretul copilului de 8 ani, în seara de Ajun, așa cum reiese din fragmentul de text-suport.

1. Povestiți în perechi fragmentul-suport, ținând cont de următorii pași: **fixarea reperelor spațio-temporale, prezentarea personajelor participante la acțiune, stabilirea situației inițiale, prezentarea logică și cronologică a întâmplărilor, rezolvarea situației inițiale.**

2. Alcătuieste planul simplu de idei al fragmentului-suport.

3. Transcrie trei cuvinte-cheie ale fragmentului-suport.

4. Precizează la ce persoană este scris textul-suport. Observă dacă naratorul este și personaj al întâmplărilor prezentate.

5. Scrie, în maximum 150 de cuvinte, un text în care să prezinți o întâmplare hazlie petrecută la colindat în satul bunicilor tăi. Respectă regulile de alcătuire a unui text literar narativ!

Elemente de construcție a comunicării • Silaba • Despărțirea în silabe

1. Desparte în silabe următoarele cuvinte, precizând regula de despărțire utilizată.

jertfă
fiică
canion
geografie
arctic
vârstă

bojdeucă
sculptor
exemplu
poet

2. Alege varianta în care toate cuvintele din serie sunt corect despărțite în silabe:

- a) si-tu-a-ți-e, peh-li-van, ar-ctic;
- b) fi-ic-ă, po-e-zi-e, fi-in-ță;
- c) al-co-ol, punc-ta, con-struc-tor.

3. Găsește câte două cuvinte bisilabice și câte două cuvinte trisilabice, apoi desparte-le în silabe.

4. Precizează silaba accentuată din următoarele cuvinte, apoi desparte-le în silabe.

antic
trafic
dușman
matur
profesor
sever
avarie
vultur
taxi
abia

5. Desparte corect în silabe cuvintele următoare, apoi introdu-le în enunțuri: **anorganic, transoceanic, accesoriu, Codlea, delincvent, dezgropa, filtru, transplanta, optsprezece, sublinia.**

6. Găsește două cuvinte care pot avea dublă accentuare. Scrie-le și desparte-le în silabe!

7. Alcătuieste enunțuri cu formele diferențiate prin accent.

- **acele/acele**

- **copii/copii**

- **era/era**

- **nodul/nodul**

- **comedie/comedie**

8. Scrie un dialog de 6-8 replici, utilizând cuvinte în care se folosesc câte două reguli de despărțire în silabe. Subliniază-le!

1. Marchează vocalele și semivocalele din cuvintele: **licean, beau, coală, respectuoasă, idee.**
2. Subliniază în culori diferite cuvintele care au diftong, triftong, hiat:
cioară, alcool, farmacie, leoaică, istorie, canion, fică, suiau, gutuie, aripioară.
3. Încercuiește seria în care toate cuvintele au hiat:
 - a) viață, știință, argintiu.
 - b) alee, hiat, poem.
 - c) iau, fință, bucurie.
4. Subliniază cuvintele unde întâlnești diftongi:
geamgiu, coală, fior, geantă, ceară, iarbă, George, iubire, duel, coafor.
5. Există triftongi în toate cuvintele din seria:
 - a) eu, tăiai, veneau.
 - b) vedeau, leoaică, iei.
 - c) mergeau, ursoaică, ceai.
6. Există hiat în toate cuvintele din seria:
 - a) chiuit, aur, poate.
 - b) aur, aeroport, poet.
 - c) real, funcție, iarnă.
7. Seria unde e inițial se pronunță ie este:
 - a) eu, eram, ești.
 - b) Europa, euro, excursie.
 - c) evoluție, erau, erată.
8. Dă exemple de cuvinte în care să existe diftongii: **âu, oa, ie, ia, âi, iu, ea, ai, oi, âu.**
9. Alcătuieste cinci enunțuri în care să integrezi cuvinte care să conțină câte două hiaturi.

10. Marchează prin culori diferite diftongii ascendenți (urcători) și diftongii descendenți (coborâtori) din seria: **râu, rău, voie, viață, rea, oarbă, floare, pai.**